

STUDENTEN-WEEKBLAD.

Redacteuren: J. B. H. Coenen, W. L. Ghijsen, N. G. Kam,
J. L. A. Ledebor, S. H. Stoffel.Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de
vacantiën. De abonnementsprijs is f3,50, bij vooruit-
betaling f3,— per jaar.De jaargang loopt van 1 October tot 30 September.
De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.UITGEVER:
J. WALTMAN Jr.
DELFT.Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan
het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in
het eerstkomend nummer worden opgenomen.Het adres voor redactie en administratie is: Bin-
nenwatersloot 33.Eerstvolgende REDACTIEVERGADERING
bij den heer J. L. A. LEDEBOER, Voorstraat 79,
Dinsdag a.s. ten vier ure.

Guido Gezelle.

Hij is mij een „goê gezelle” geworden.

Ik zie hem gaan, in zijn eerwaardig priestergewaad, met zijne ietwat gebogen maar toch nog krachtige gestalte, steunende op den zwarten zilvergeknopen stok. Het is zonnenondergang en de laatste stralen verlichten de schoone korenvelden en de stille hoge boomen; en de Leye, het rivierke, vliet kalm daarheen en weerkaatst hier en daar in hare rimpelingen den rooden gloed. De dorpelingen, die, huiswaarts komende, hem ontmoeten, hebben voor hem een' vriendelijken groet — zij voelen hem als een' wijzen vader, den beminden heer pastoor. En hij gaat daar met een' glimlach op het gelaat, een glimlach van vrede en blijdschap, blijdschap om zijn schoon Vlaanderenland, om de zon, die langzaam zinkt, om de velden dichtbij en de bosschen in 't verschiet, om de muggen, die dansen, om den schoonen avond. En dan komen ze samen, zijn gedachten, en dan wordt een dichtjen geboren, dat groeit en ontluikt als een bloem in zijn hart, zoo maar zonder hulp of steun, een wilde bloem in Gods vrije natuur.

Guido Gezelle is niet, wat men noemt, een man van onzen tijd; ik denk dat hij een man van alle tijden is. Want hij is niet beïnvloed door de twijfelingen en het gebrek aan stijl, die noodzakelijk verbonden zijn aan een tijdperk van snelle verwording als het onze — in hem is niets van het gekunstelde en het oneigene, zooals een tijd van zoeken dat met zich brengt. Hij zou zóó dichten als hij het nu doet, ook al hadde hij nooit een gedicht van een ander gelezen — zijn stijl, zijn manier van zeggen is zijne eigene, ontstaan en gegroeid in zijn eigen land, in zijn eigen dorp.

Hetgeen ik niet uitgeve en
hebbe ik niet in
wie zal mij dat wijten teschanden
Mijn herte en mijn tale, mijn
zedede en mijne zin
't is al zoo van buiten, 't is
al zoo van bin'
't ligt alles daar bloot op mijn' handen.

Dan, weg met de oneigene
tale en den schijn
van elders geborgde gepeizen;
mijn zijt gij niet, uw dat en
wille ik niet zijn,
dat in mij en aan mij is
dat heete ik mijn
oneigene, ik late u, ... gaat reizen.

Verzen 1ste deel blz 102.

Gezelle is bovenal een wijs man. Hij heeft de rustige rust der bespiegeling als Spinoza. Als deze ziet hij in alles den oorsprong aller dingen, de scheppende Godheid — niets is hem te min, alles is hem schoon, — hij verzacht niet

de stoffelijke dingen voor de geestelijke, want zij zijn evengoed van God gegeven — hij ziet even „geren” de roode dakpannen, die blinken in de zon, en de spin, die haar web maakt, als de zonnestraal, die, door de hooge kerkramen rollende, het choor verguldt, als de visschen, die de visscher 's avonds naar huis brengt. Hem is de zon lief maar ook de schemering, hij mint den trotschen eik, maar ook het nedrig „oogentroost,” hij ziet God in het „schrijverke,” het draaitorretje dat op het kalme water van een' sloot zijn zwierige cirkels trekt zoowel als in de „schoone uitgetepte baren” van de „blanke en blijde zomerzee.”

In de dingen ziet hij den geest, zooals de oude vrouw in Heine's Harzreise den geest in den ouden haard, in de welbekende meubels rondom haar, zooals de oude rebbe in Heijerman's Ghetto den geest ziet in de balken van den zolder, in het tikken van de oude klok.

Mij spreekt de blomme een tale,
mij is het kruid beleefd,
mij groet het altemale,
dat God geschapen heeft!

Als ieder, die veel ziet en veel lief heeft, bemint Gezelle den grond waarop hij woont, het volk waarin hij leeft, en bovenal, de taal, die hij spreekt:

Dien 't niet en deert den naam te voeren
van Vlaming, waar, waar heeft hij g'hoord
een woord, dat hem aan 't hart kan roeren,
gelijk zijn eigen Vlaamsche Woord?

Het woord, waarmede eerst onze Moeder
ons leerde wien 't heelal behoort,
het Woord van Vader, Zuster, Broeder,
Ons eigen dierbaar Vlaamsche Woord!

Het woord, dat leeft in onze herten,
en klinkt op Leie- en Scheldeboord,
al zocht een vreemde 'et te verterden
ons eigen dierbaar Vlaamsche Woord!

Zoo lang een Vlaamsche borst mag leven,
geen een, die 't in die borst versmoort!
Neen! vrij gesproken, vrij geschreven,
Zóó leve, leve 't Vlaamsche Woord!

De vreemde taal zij als een slave,
gedienstig, waar 't een slaaf behoort:
maar leve vrij Gods vrije tale
en leve lang ons Vlaamsche Woord!

Gezelle's verzen zijn dáárom zoo mooi, omdat hij behalve dat hij de dingen goed zien en voelen en weergeven kan, dus dichter is, ook een man is van eene volmaakte evenmatigheid van eene afgewerkte, in zich zelf gesloten wereldbeschouwing. Zijne levensopvatting is de meest volmaakte godsdienstige, die men zich denken kan, hij leeft in volledig vertrouwen in God, den vader, zooals de katholieke kerk zich dien voorstelt, evenals de dichters der bij uitstek katholieke middeleeuwen. Het is daarom, dat zijne verzen, ook zelfs wat hun taal betreft, zoo doen denken aan die van de Vlamingen uit dien tijd, die door hem dan ook zeer hoog geschat worden, vooral „vader Maerlant”.

Wat den vorm van zijne verzen betreft, merk ik het meest op zijn voortdurend trachten naar eenheid tusschen maat en gedachten, in zijn grooten rijkdom van woorden,

woorden, die hij neemt uit den volksmond, woorden, die hun oor-klank, hun klankzin nog niet hebben verloren. Daardoor worden zijne gedachten op vele plaatsen tot ware taalmuziek-stemming in klank verbonden tot volmaakte harmonie.

TRANEN.

't Is nevelkoud
en, 's halfvoornogens nog
duister in de lanen
de boomen, die 'k
nog nauwlijks zien kan,
weenen dikke tranen.

't En regent niet,
maar 't zeevert . . . van die
fijngezichte, natte,
schiervatbaarheid,
die stof gelijkt, en
wolke en wulle en watte.

't Is aschgrauw al,
beneën, omhoog, in
't veld en langs de lanen:
de boomen die 'k
nog nauwlijks zien kan,
weenen dikke tranen.

Een versje als 't volgende bewijst, welk een „meester der tale” hij is:

GIERZWALUWEN.

Zie, zie, zie,
zie! zie! zie!
zie!! zie!! zie!!
zie!!!
tieren de
zwaluwen
twee- driemaal
drie,
zwierende en
gierende:
„Niemand, die . . .
die
bieden den
stiet ons zal!

Wie? wie? wie??
wie???

Piepende en
kriepende,
zwak en ge-
zwind;
haaiende en
draaiende,
rap als de
wind:
wiegende en
vliegende,
vlug op de
vlerk
spoeien en
roeien ze
rings om de
kerk.

Leege nu
zweven ze, en
geven ze
bucht:
hooge nu
hemelt hun'
vlerk, in de
lucht:

Amper nog
hoore ik . . . en,
die 'k niet en
zie,

lyvelijk
zingen ze:
„Wie??? wie??? wie?
wie . . .”

Dat is woordenspel, dat is klank, dat is toon — ik zie, ik hoor de zwaluwen — ze zijn mij in hun geheel voor den geest getooverd.

Zie, als er hier plaats was, en ik meende, dat de lezer mij volgen zou, ik zoude het gansche dikke boek wel willen afschrijven — alle verzen zijn met zoo'n zorg en liefde gedacht, verzorgd en in elkaar gezet — uit elk spreekt de groote ziel van den maker, die zijn werk lief had en erin opging, zooals de goede handwerker zijn werk lief heeft en er zijn' geest in legt.

Maar ik raad ieder aan, ze te lezen — dat is nuttiger en belangrijker zelfs dan de ernstigste studie, want het winnen van een goed en groot vriend is meer waard dan de diepzinnigste wetenschap.

Oudejaar 1902.

S.

Antwoord aan T. T.

Laat mij beginnen met een woord van waardeering over uw uitstekend stuk over de verhouding van Sociaaldemocratie tot gewelddadige actie in de vorige Nos van dit blad. In kort bestek werd door u een duidelijk beeld gegeven van het willen en werken der sociaaldemocraten, een beeld, wel noodig in dezen tijd, waarin het streven uwer partij over het algemeen nog zoo slecht begrepen wordt. Zal ik dan ook gaarne in vele dingen met u instemmen, tegen uwe slotconclusie zijn bij mij ernstige bezwaren opgekomen.

Het voornaamste van deze, dat tegelijk de bron is van alle andere, het is reeds door u genoemd en luidt:

Het doelt heiligt de middelen niet.

Gij komt hiertegen op, wijzend op tal van gevallen in onze tegenwoordige maatschappij waar van wettig of gewettigd geweld gebruik gemaakt wordt ter bereiking van een bepaald oogmerk. Moogt ge u echter op de tegenwoordige maatschappelijke toestanden beroepen, op die toestanden die gij zelf veroordeelt? En dan, keurt gij die middelen van geweld goed? Het schijnt wel zoo, want anders zoudt gij niet onmiddellijk daarop concludeeren, dat gij gerechtigd zijt zelfs geweldmiddelen te gebruiken ter verkrijging van betere toestanden. Ziedaar zuiver het beginsel: „Het doelt heiligt de middelen”.

Of wilt ge zeggen dat de daad van geweld, dat het dooden van het individu, op zich zelf, afgescheiden van het doel niet immoreel is? Dat kan ik niet veronderstellen. Maar zegt gij, in sommige omstandigheden is het geweld te rechtvaardigen. Dit wordt een kwestie van grondbeginselen, die moeilijk uit te maken zal zijn. Mijns inziens is voor een gewelddadig optreden in zeer enkele gevallen eenige verontschuldiging te vinden, te rechtvaardigen is zulk een daad echter nooit. Ik kan me begrijpen dat ge dit niet met mij eens zijt en toch geloof ik dat uwe partij meer beantwoorden zou aan het ideaal uwer vooruitstrevende richting wanneer ze zich met het boven gezegde kon vereenigen. Gij zegt, volkomen zeker te zijn van de eindelijke overwinning der sociaaldemocraten, welnu zult ge dan niet overwinnen wanneer ge geen geweld gebruikt? Neen ook zonder geweld zult ge overwinnen, moge de zege iets langer uitblijven, zij zal er des te schooner om zijn, zij zal zijn een noodzakelijk uitvloeisel der natuur, en niet een door de menschen in zijn cultuur gehaast product.

Moogt gij, ter wille van een vervroegde zegepraal, de oorzaak zijn van een broedermoord op grooten schaal?

Het vergoten bloed zal neerkomen op hen die het gestort hebben, een slagveld is geen goede bodem voor uwe nieuwe maatschappij. Er zijn eeuwige natuurwetten, die ook gij niet kunt verbreken, en die ook de stichters eener nieuwe wereldorde niet zullen ontzien. Moge eenmaal de volle strekking van de eeuwige wet der rechtvaardigheid tot u doordringen en gij zult met mij zeggen:

„Het doelt heiligt de middelen niet!”

FOLRAX.

Rein Leven Beweging.

Nu, zooals J. L. in het weekblad mededeelde, hier een Rein-Leven groep tot stand kwam, moeten mij daaromtrent eenige opmerkingen van het hart.

Waartoe eigenlijk zulk een groep opgericht onder studenten? Om vergaderingen te beleggen, brochures te verspreiden, zal men antwoorden. Mijns inziens zal hiermee evenwel niets goeds verricht worden. Ja, deze dingen zullen dikwijls leiden tot verkeerde opvattingen, tot miskenning

van het mooie idee, dat aan deze beweging ten grondslag ligt. Sympathiek is mij in 't algemeen dit pogen van vrouwen en mannen, om het zedelijk geluk van anderen te verhoogen, zeer zeker; maar, om als uiting daarvan een groep op te richten van zich rein noemende menschen, lijkt mij op zijn minst onpractisch.

Een buiten deze beweging staande krijgt noodzakelijk den indruk te doen te hebben met eenige jonge menschen, die waarschijnlijk niet onaneeren, niet naar de vrouwen loopen, en daarin een reden vinden, zich zelf boven anderen te verheffen en hunne zedepreken aan de zondige wereld op te dringen. Versta mij wel, heel gaarne geloof ik, er bij deze beweging inderdaad veel menschen zijn, die begrijpen, dat reinheid geen absoluut begrip is, dat de aardbewoners niet kunnen verdeeld worden in reinen en onreinen. Zij, die er zoo over denken zullen inzien, dat iedereen in meer- of mindere mate, bewust of onbewust, strijd voert tegen zijne zinnelijke lusten en gedachten en dat de hoogste reinheid ligt in volkomen beheersching der hartstochten. Hartstocht is immers op zichzelf eene der schoonste natuurgaven maar stellen wij onze geestelijke en verstandelijke kracht niet daarboven, dan staan wij in dit opzicht ver beneden vele dieren.

Zij, die de zaak van dezen kant bekijken, zullen zelf moeten erkennen, dat het oprichten eener beweging voor Rein-Leven goed beschouwd niet noodig is, daar deze al sedert overoude tijden in iederen mensch en bijgevolg ook bij de menschen onderling bestaat. Verder zullen zij het met mij eens zijn, dat er veel meer goeds gedaan wordt door persoonlijk voorbeeld, door groenen over het sexueele vraagstuk in te lichten; onder vrienden, in gezelschap, wanneer zulks ter sprake komt zijne eigene opvattingen over de kwestie te geven, dan door een groep op te richten, die bijeenkomsten houdt van z.g. reine menschen. Een man of vrouw, die moeite heeft zichzelf te beheerschen zal hierin volgens mij niet geholpen worden door een vlugschriftje of propagandablaadje, maar misschien wel door vertrouwelijke gesprekken met een goede vriend of vriendin. Bovendien zal hij, die gewoon is te lachen om alle zedelijkheidsprincipes, heel gemakkelijk eene „Rein-Leven beweging” in een bespottelijk of ongunstig daglicht kunnen stellen, misschien soms wel met eenig recht.

Deze bezwaren vind ik zóó groot, dat het volgens mij beter ware geweest, hier geen groep te vormen van de „Rein-Leven beweging”. Ik ben er trouwens van overtuigd en weet, dat velen onder ons met genoegen voor hunne ideeën van moraliteit uitkomen en daarvoor in eigen kring propaganda maken, zonder zich daarom bij een Rein-Leven groep aan te sluiten. Laten wij vooral niet vergeten, wat H. Pierson ergens in de volgende woorden zegt:

„Wat bij anderen tot uitbarsting komt, door de aanleiding, die ze deed te voorschijn treden, is bij mij sluimerend aanwezig, even sterk als bij anderen, en van zelfverheffing kan geen sprake zijn, want het uitblijven van de aanleiding heeft niemand in zijne hand”.

Om studie van de Sexueele kwestie te maken, is evenmin aaneensluiting noodig. De daarover bestaande boeken en boekjes vallen wel onder ieders bereik en de meesten van ons vinden alle mogelijke gewenschte en ongewenschte lectuur over dit onderwerp op de leeszaal der Sociëteit Phoenix. Onder de boeken, die ons nuchter en krachtig de waarheid zeggen, maar die, treurig genoeg, door sommigen gelezen worden als een soort pikante lectuur, neemt „Kamertjes zonde” eene eerste plaats in. Heijermans zegt het met veel recht, dat hij dit boek zal rinklen door de ruiten der burgerij. Hij veroordeelt het cynisme van veel mannen, bourgeois in hart en nieren, tegenover de vrouw in kernachtige bewoordingen; beschrijft zijn ideaal van hooge en reine liefde meesterlijk. Hoe is het mogelijk, dat iemand na lezing van dit boek, nog amusement vindt in een café-chantant, kijkend naar 'n stuk van 'n vrouwe broek, naar bloote armen en borsten, zooals Heijermans zich uitdrukt. Hoe kan hij er nog toekomen zich 's avonds een „lekker teefje” op te zoeken, daarmee te scharrelen en zodoende het arme meisje nog dieper in de poel van ellende en verachting te trekken, waarin zij dreigt ten onder te gaan.

Reeds vrij bekend is het boekje van Prof. Alb. Heim: „Het Sexueele leven van den mensch.” In dit belangrijke boekje wordt de zaak zonder geleerde omhaal van een eenigszins wetenschappelijke kant bekeken. Deze beide boeken vond ik voor ons Studenten het meest pakkend, maar er bestaat gelukkig nog veel meer goede lectuur over dit onderwerp.

Nog ééne opmerking: Of misschien eene vereeniging tot verhooging van de zedelijkheid onder minder ontwikkelde standen succes zou kunnen hebben, wil ik niet beoordeelen. Ik geloof wel, dat wij hier in de eerste plaats moeten trachten de oorzaken (beter aanleidingen) van het kwaad weg te nemen, zooals b.v. Onderlinge Vrouwenbescherming doet door gevallen meisjes in hun verder leven te steunen. Hierover leze men slechts de brochure van Dr. Aletrino: „Over eenige oorzaken der Prostitutie.”

v. d. F.

Kapitaal en Arbeid in Nederland,

door HENRIËTTE ROLAND HOLST—V. D. SCHALK.

De Socialistische literatuur van Nederland is een mooi boek rijker geworden, dat bovendien in een groote leemte in de geschiedschrijving voorziet.

En meer dan dat: het jongste werk van Henriëtte Roland Holst geeft de oplossing van de kwestie, waarom de Nederlandsche arbeidersbeweging toch zoo ten achteren is bij die van onze naburen, waarom hier meer dan ginds kleingeestigheid, persoonlijke antipathien, sectarisme en individualisme tot versnippering van krachten leiden.

Men meende voorheen klaar te zijn, met er op te wijzen, dat Nederland een klein-burgerlijk land is, dat het groot-industrieel kapitalisme nog slechts in eenige weinige steden en landstreeken vasten wortel heeft geschoten. Maar ieder, die even nadenkt, ziet in, dat hiermede de vraag niet is beantwoord. Want ook Denemarken, Zwitserland zijn door en door kleinburgerlijk, en vooral de eerstgenoemde staat toont ons een zeer ontwikkelde proletarische beweging. Daartegenover staan bijvoorbeeld de Vereenigde Staten, waar het grootbedrijf schier oppermachtig is, en de hevigste klassentegenstellingen heeft geschapen, maar waar de sociaal-democratie pas in haar eerste stadium verkeert, de arbeiders veelal nog onder anarchistischen invloed staan.

Er moeten dus andere oorzaken zijn, die maken, dat de Nederlandsche arbeidersbeweging zoo achterlijk is, dat zij veelmeer nog gevoelsbeweging is, dan een actie, uitgaande van een bewust beginsel naar een bepaald doel.

En Henriëtte Roland Holst toont aan, dit die oorzaken niet te vinden zijn in den oeconomischen toestand van ons land, maar in zijn oeconomische geschiedenis. Toen het kapitalisme in andere landen, in Engeland, Belgie, Frankrijk, Duitschland, in de laatste decennien ook in Denemarken, Zweden, Zwitserland zijn intrede deed, dan moest het daar eerst de oude feodale en gilde-productievormen opruimen, dan trad het op, als onteigenaar der kleine zelfstandige producenten, dan proletariseerde het de massa's en kweekte zodoende reeds dadelijk een tegenstand, in den beginne slechts ruw, gewelddadig en planloos verzet, maar toch verzet, waaruit zich later de doelbewuste klassenstrijd kon ontwikkelen. Reeds dadelijk werd de kapitalist instinctmatig als de vijand van den arbeider beschouwd.

Niet zoo in Nederland. De feodale maatschappij-instellingen waren hier reeds in den tachtig-jarigen oorlog grootendeels opgeruimd, zodoende had zich hier kunnen ontwikkelen een machtig handels- en koloniaal-kapitalisme, lang vóór de bourgeoisie in de naburige staten tot de politieke macht was gekomen. Maar als Nederland's vrachtaart-monopolie vooral door de Engelsche concurrentie ten slotte vernietigd werd als dientengevolge de handel, de scheepsbouw, de visscherij hard achteruitgingen en eindelijk in den Napoleontischen tijd vrijwel tot stilstand werden gebracht, daar verarmden duizenden Nederlanders, die voorheen in deze takken van bedrijf hun bestaan hadden gevonden en er vormde zich een talrijk proletariaat, lang vóór eene industrieel bourgeoisie optrad, een klasse bezitlozen niet door de opkomst van een nieuwe productiewijze, gelijk elders, maar bij het verval eener oude.

Zoo was de oeconomische geschiedenis van ons land in de beide laatste eeuwen eerst die van achteruitgang, toen die van stilstand en eindelijk pas die van abnormaal langzame vooruitgang. En waar de productiewijze in decadence is, daar is ook de energie, zoowel bij heerschende, als bij onderdrukte klassen gewoonlijk verre te zoeken. De Nederlandsche bourgeoisie was voorzichtig, zij belegde haar kapitaal liefst in schuldbrieven, of effecten.

En het Nederlandsche proletariaat, hoewel zijn bestaan allerellendigst was voelde niet de revolutionaire werking van 't opkomend industrieel-kapitaal, geboren als 't was door

en in het verval van het oude zeventiende eeuwse handels-kapitalisme, en het kwam niet in verzet.

„Hier scheen de afhankelijkheid en de armoede der massa „door God of de natuur gewild. De rijkdom der weinigen, „en de armoede der velen stonden schijnbaar los, toevallig, „verbandloos naast elkaar. De rentenier, die zijn inkomen „trok uit schuldbrieven en effecten, en de proletariërs, „levend van aalmoezen of hoogstens van arbeid hun half „als aalmoes toebedeeld, stonden niet tot elkaar in de „verhouding van uitbuiters en uitgebuitte, maar van wel- „doener en welgedane. Klasse-tegenstellingen bood Nederland „als iedere klasse-maatschappij, maar klasse-tegenstellingen „zonder het zout der revolutionaire gezindheid. De innerlijke „beweging ontbrak, die deze gezindheid teweeg brengt door „van de individuen eener klasse sommigen te verheffen, „anderen neer te drukken in 't proletariaat”.

Ook als later het koloniaal-kapitalisme in Nederland een hooge vlucht nam, veranderde dit niet. De koloniale-kapitalisten, de Deli-mannen, zij verschenen hier te lande slechts in de gedaante van consumenten, van royale en milde philantropen.

De geheimen der productie, zij lagen onder den evenaar, te ver verwijderd dan dat meer dan een zwakke echo van den noodkreet der uitgebuitte koelies hier zou hebben kunnen doordringen.

Toen eindelijk na 1870 Nederland in den maalstroom van het moderne kapitalisme werd medegevoerd, toen was hier de werkersklasse door geslachtenlange ellende en vernedering dermate ontaard, dat veelal arbeiders uit 't buitenland, vooral Duitschers, de plaatsen in de fabrieken innamen, omdat de Nederlanders niet instaat waren tot dezen arbeid. De schrijfster noemt er vele treurige feiten van.

Ook nu nog waren vele factoren aanwezig om het tot stand komen eener krachtige proletarische klasse-beweging te belemmeren. Goedkope arbeidskracht was in overmaat aanwezig: de menschen waren aan lage verdiensten gewoon. Wij hadden geen kolen en ijzer, die tot stapel-industriën in een bepaalde landstreek geleid hebben; onze weinige werkelijk groot-kapitalistische ondernemingen zijn over schier geheel het land verspreid, met uitzondering van de Twentsche textielnijverheid alleen. Zoodoende kregen wij ook geen sterk centrum van sociaal-democratische actie, vanwaaruit deze zich over 't land kon verspreiden. Uit dit een en ander blijkt voldoende, welk een abnormaal zware taak de Nederlandsche sociaal-democratie had en nog heeft, en waarom de bewustwording der arbeiders hier zooveel langzamer en pijnlijker zich voltrekt dan b. v. in Denemarken, dat in oeconomisch opzicht tegenwoordig zooveel op Nederland gelijkt.

Aan de oeconomische historie, knoopt de schrijfster allerbelangrijkste beschouwingen vast over onze litteraire geschiedenis, en den invloed der religieuze stroomingen der laatste eeuw.

Bewonderenswaardig is de wijze, waarop de omvangrijke stof binnen zulk een beperkte ruimte is geordend, en een schoon, harmonisch geheel verwerkt.

Kapitaal en arbeid is van het internationale Sociaal-democratische standpunt geschreven, maar toch een typisch nationaal werk, waarin wel treurige tooneelen over onze eigen Nederlandsche bekrompenheid, middelmatigheid en zelfvoldaanheid worden geteekend, maar waarin wij tevens de blijde overtuiging krijgen, dat de achterlijkheid onzer proletarische beweging, haar tweespalt en verwardheid niet het gevolg zijn van natuurlijke ongeschiktheid van ons volk, maar haar oorzaak vindt in de oeconomische geschiedenis van ons land. Gelijk overal, zoo ook hier, is 't waar dat de onzekerheid onrust schept, maar dat het weten vrij maakt. Ja, als wij het boek gelezen hebben, zijn wij verrast over hetgeen nog bereikt is, over de hoogte waarop de beweging nog gekomen is, ontstaan uit de verachte, vernederde, ontaarde en bedeelde Nederlandsche proletariërs. Schier alles werkte hier ongunstig, toch gingen ook wij vooruit. „Unser ist die Welt, trotz alledem.”

Onnoodig te zeggen, dat ik ieder het boek ten sterkste ter lezing aanbeveel. Hoewel van hoge wetenschappelijke waarde, is het populair geschreven en voor ieder te begrijpen.

T. T.

Stoomtram Impressies.

De komende dag, is op het punt om ontgroend te worden. De tram, vol gefoven hebbende studenten, snelt al stoomhijgkuchende, je studenten-residentie toe.

De maan is vol, en haar glanzend witte schijf, schijnt een groote, reusachtige, heldere gloeilamp; zwevende in den mateloozen wereldether, en gevoed — ja waarachtig, want gevoed moet elke lamp worden — door het potentiaalverschil, tusschen zon en aarde. Deze lichtende bol, die naar alle kanten licht rechtlijnig en gelijkmatig uitzendt, treft met het cinisch deel harer stralen, waarvan het bolvormig beschenen stuk der aarde, het grondvlak is, aangezien de aarde ergens is, deze planeet meer poëtischer uitgedrukt, want maanlicht stemt poëtisch; de maan schijnt helder; alles in eenen zilverwazigen, gazigen mist hullend. De weien waarlangs de stoomtram asthmatisch zucht, doezelen weg in maanzilveren verten, nu en dan brusk onderbroken, door eenen blinkenden streep maanweerspiegelend slootvlak. Grillige schaduwen, somberen weg in zilvergrijzen nacht; spookachtig vangarmtakken, waaraan stervende blaadjes droefgeestig ritselen, duiken op, willen grijpen, maar..... weg is hun prooi.

Rechts ligt de vliet glad en glanzend als een stuk gesmolten zilver, waarin de maan, in stille autoveneratie zich bekijkt. Deze maagdelijke glanzende rimpelloosheid, wordt plots ruw verbroken. Een sleepboot, uitgelokt door den helderen avond, sleept schroefwarrelend, schuimspattend, rookwolkend en vonkensprijdend, zeven of acht tjalken. Als deze spookige schuitenprocessie voorbij is, woelt het water kringspreidend na; vervloeit dan, verijst; koud blinkend, strak. Langs de vaart, schijnen de zwarte molen- en gebouwen silhouetten, inktspatten op den doorzichtig wazigen hemelkoepel.

De weemoedige, uit den grond opstijgende dorre bladerengeur, wordt al te vaak verdrongen door de zwafelwaterstofstinkende hijg-hoest van de locomotief.

Hare voorlichten, als van woede fonkelend in de duisternis, jagen langgerekte, zwartgrille schaduwspooken op de vlucht. Deze schimmen vlieden onhoorbaar, snel. Toch mindert de afstand; de geesten worden moe. Het naderende monster snuift met eene helsche vreugde; maar als het hijgende, en met bloedbeloopen oogen, zijne maar al te treurig befaamde verpletterings-woede wil bevredigen, is de schim der duisternis verdwenen, als opgelost in de nacht. Als het woedende nu met jachtlust bezielde gedrocht, nieuwe slachtoffers ontdekt, stuift het verder; nu verwijderd het schaduwspook zich snel in tegengestelde richting, om als het vervaarlijk wezen heelemaal weg is, bedeesd, onhoorbaar naar zijnen boomschuilhoek terug te sluipen; gereed, om voor elk komend, dreigend vuuroog, met dezelfde schaduwspooktaktiek, weg te vluchten.

Een fietser, menschenkracht met stoomkracht willende meten, is een tijd lang gelijk gebleven, maar de machinist dit ziende, versnelt den gang van het asthmatisch, maar toch sterkklongig snelvoetig ros, en brieschende van kwaadheid, spieren en longen inspannend, geeft de fietser krimp. Fier snuift de tram verder. De passagiers, die dezen strijd gezien en misschien meegevoeld hebben, ondervinden een vaag voldaan gevoel, dat zij? gewonnen hebben.

De tram schokkrommelt verder, totdat lichten en rook, maar bovenal de zoogoedbekende VanMarken-geuren vertellen, — dat Delft dicht bij is. De rem wordt aangezet, en trilstootend mindert de tram vaart; plots schiet schel acetyleenlicht langs de tram, en met een zucht van voldoening, en ook met eene half gesmoorden vloek, is de fietser vóór de tram op de draaibrug.

Aan de Haagpoort, Kolk, en aan andere halten, stappen de passagiers uit.

Verwijderende tramgeluiden, dichtklakkende deuren, diverse „maf ze's" en „wel te ruste's" en gistgeuren, vullen de lucht, verstooeren voor een oogenblik de Delftsche stilte; en dan.... dan rust geheel Delft. Alleen wijzen hier en daar nauwmerkbare lichtschijnsels op.....? Blokkers! Ben je gek vent; de examens, o, P. S-erige goedheid, zij zijn nog ver; dus op....? Fuifnummers.

LAW.

(Zie vervolg Bijvoegsel.)

B I J V O E G S E L

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD

van DONDERDAG 8 JANUARI 1903.

De Kerst-tour der D. S. V. V.

Een sterk bewijs voor den toenemenden bloei onzer voetbal-vereeniging! Waar het vroeger niet mocht gelukken de competitie-wedstrijden met een eenigzins volledig elftal te spelen, is het thans mogelijk gebleken midden in de vacantie een aantal spelers te vinden met de noodige ambitie en geneigd zich de moeite en kosten, aan een dergelijke tour verbonden, te getroosten. Ongetwijfeld een verblijvend teeken! Het is dan ook een heugelijk feit dat, op een enkele uitzondering na de tour uitmuntend geslaagd is, en de deelnemers en ontwerpers er met voldoening op kunnen terug zien.

Voor deze uitzondering zorgde „Hercules” uit Utrecht, dat, niettegenstaande de uitdaging ruim een maand te voren geschied was en een toestemmend antwoord ontvangen, nog op het laatste moment de wedstrijd afseinde, wegens gebrek aan spelers, de Delftsche managers voor de lastige taak stellende alle spelers hiervan nog tijdig genoeg op de hoogte te brengen.

O. i. verdient dit gedrag van „Hercules”, strijdend met de eenvoudigste beleefdheidsbegrippen, een sterke afkeuring. De twee gespeelde wedstrijden hadden echter een groot succes: twee overwinningen voor de Delftenaren; wèl dient in aanmerking genomen, dat in geen van beide gevallen de gastheeren op hun sterkst waren, „Quick” had 4 invallers (waarvan 2 echter zèér goed vervangen) en „Vitesse” miste Roqué, doch hier staat tegenover, dat ons elftal te Amersfoort beslist zwakker was dan het competitie elftal en dat te Arnhem de 8 Delftenaren met 3 spelers uit Vitesse-II moesten aangevuld worden.

Dit in aanmerking genomen, mogen de twee overwinningen met 2-0 en 4-2 met recht een kranig stukje voetbalwerk genoemd worden.

Wat de wedstrijden zelf betreft laten wij hier volgen de verslagen Quick—D. S. V. V. (uit de „Sportkroniek”) en Vitesse—D. S. V. V. (uit het „Sportblad”).

Zondag a. s. speelt D. S. V. V. haar return-match tegen „Concordia” en zal naar wij hopen en verwachten, wraak nemen voor de ongelukkige nederlaag met 1-2 goals, in den aanvang van het seizoen tegen die vereeniging geleden.

* * *

QUICK—D. S. V. V. (0-2).

De match was lang zoo interessant niet, als men algemeen verwachtte: onvolledigheid der beide elftallen en harde wind deden stellig veel afbreuk aan de spelqualiteit. Quick wint den toss, speelt eerst met den wind mee en valt dadelijk aan. Gedurende de eerste helft van het spel zijn de Amersfoorters de sterksten, maar door onzuiver schieten en het kranig verdedigen van Van Velzen en Bouvy blijft de verdiende goal uit.

Af en toe onderneemt ook D. S. V. V., meestal met ter Horst of Lagerwey aan 't hoofd gevaarlijke rushes, doch gescoord werd er niet. Rust komt met 0-0.

Na de hervatting verwacht men D. S. V. V. te zien opdringen, doch gedurende het eerste kwartier is Quick nog beslist de meerdere.

Langzamerhand evenwel wint D. S. V. V. terrein en eindelijk wordt een voorzet van ter Horst ingezet en aldus 't eerste punt der gasten gescoord.

Het spel blijft zelf nu nog tamelijk laksch, pas als een tweede punt door de studenten gemaakt is (een hard schot van vlak bij) komt er wat meer vuur in, en ditmaal is het weer Quick, die aanvalt. Time komt echter, zonder dat het Amersfoort gelukt tegen te scoren met een zeer geflatteerde overwinning der studenten met 2-0.

Over de spelers het volgende: ik begrijp nog altijd maar niet, waarom Quick toch maar weer niet Hagedoorn in de goal zet, het debuteert van den keeper van Vrijdag was tamelijk dun, de man weet niet wat optreden is. Van de backs had Theo de Neve stellig zijn dag en speelde dan ook uitmuntend. Alleen geloof ik, dat hij wel eens vergat, dat hij back in plaats van center-half was. Reynders viel mij tegen, hij redde soms goed, maar aarzelde te veel, als op hem ingelopen werd—

Van de halves blonk boven allen uit de kleine Coenen, die m. i. stellig een vaste plaats in het Ie elftal verdient. Zijn spel was vooral zoo goed door kalm overleg en flink hard plaatsen. De wing ter Horst—Goedhart was hem soms te vlug af, maar dikwijls heeft hij haar mooi gehouden. Van Gelder werkt hard, maar is altijd nog onhandig, Snelen als invaller voor de Bruyn was goed.

Van de voorhoede verdient Joe de Neve een pluimpje voor snel doortastend opdringen. Ook Wiltens deed goed werk. Beukers takelde na half time nog al af, hij brengt soms mooi op, maar schijnt mij nogal ongeoeffend. Gerritsen deed zeer weinig en liep Beukers zeer in den weg, een mooi schot voor half time verdient vermelding.

Bodenstein bleef ook beneden 1° klasse peil, hij speelt meer woest, dan zuiver, te hopen is dat oefening hem het ontbrekende moge aanvullen. Van samenspel, vooral tusschen de linies onderling was Vrijdag bij Quick niet veel te bemerken en die afwezigheid kan door den wind wel gedeeltelijk verklaard, maar niet geheel verontschuldigd worden.

Bij de D. S. V. V. blonk Van Velzen uit, door krachtig en bedaard keepen, hij stond verre boven zijn collega bij Quick, ook is zijn optreden niet theatraal, als dat van Nix. Bouvy speelt zeer goed, maar drong wel wat te weinig op, zijn wegwerken was echter steeds even zeker. Brutel werkte heel hard, toch viel zijn spel mij niet op, gelijk anders dikwijls wel gebeurde.

De halves waren het zwakke punt bij de D. S. V. V. Delprat stellig de beste door hard werken en steeds er tusschen zitten. De groote Coenen deed zijn best, maar het steunen der voorhoede kon ons niet bevallen, hij trapt te veel in het wilde weg. Nix speelde ook maar middelmatig.

De voorhoede der D. S. V. V. tamelijk door elkaar gooid, was ook niet je dat. De rechterwing stellig de beste; ter Horst brengt altijd nog snel op en geeft mooi voor, maar wel eens wat al te hard. Goedhart speelde goed. Lagerwey deed na half time niet veel meer, voor half time blonk hij uit door vlugheid. Links werkte Aboe Bakker hard, maar hoort volstrekt niet op de buitenplaats thuis; 't was dan ook jammer, dat Kakebeeke daar niet was. Menschaar is lang niet meer, wat hij vroeger was.

* * *

VITESSE—D. S. V. V. (2-4).

Voor Zondag 28 stond D. S. V. V. op het programma en we zien de volgende elftallen zich met elkaar meten:

Delft: Nix (d.), Brutel de la Rivière en Bakker (a.), J. Reuhl, van Velzen en F. Meihuizen (m.), Ter Horst, Goedhart, P. Zeeman, Lagerwey en Dolf Heyning (v.).

Arnhem: Kaan (d.), v. Gulpen en Wijnhuizen (a.), Boone, Hendriks, Suringa (m.), Goedvriend, J. Zeeman, v. Oosterzee, Lutjens en E. Hesselink (v.).

D. S. V. V., versterkt met drie Vitesse- en oud-Vitessenaren, begint onmiddellijk aan te vallen en ter Horst doelpunt na een mooien stormloop, kalm hoog, terwijl Kaan een hard laag schot verwachtte (1-0).

Bij Vitesse gaf dat de gewone reactie en weldra valt haar een corner ten deel. Wederom is het ter Horst die het spel verplaatst en met een keihard schot vergroot hij de Delftsche leiding (2-0). En alsof dit nog niet genoeg was, brengt Heyning, de H.V.V.-man, de stand op 3-0.

De Vitesse-voorhoede doet wanhopige pogingen tot samenspel, maar Oosterzee, vleugellam geslagen, door het gemis van zijn partner Roqué, brengt niets tot stand. Zeeman bederft veel door zijn al te brusque optreden, een tuimeling over Nix' stelten is het gevolg.

Ter Horst zendt nog een schot in. Kaan heeft zich een paar malen te weren en dan eindelijk brengt Lutjens den bal voor het doel. Nix trapt tegen Meihuizen aan en de stand wordt 3-1.

Na de rust is Heyning weer de gelukkige, met het open doel te doorboren (4-1).

Oosterzee maakt zich verdienstelijk door een hoekschop in te koppen (4-2). De stand blijft zoo tot tijd, de verhouding vrijwel weergevende.

Berichten en mededeelingen.

S. L. Vrijdag 9 Januari begint de circulatie der tijdschriften weer.

D. S. V. V. Zondag 11 Januari wedstrijd tegen Concordia te Delft.

AGENDA.

DELFT.

Maandag 12 Januari. Schouwburg Stads Doelen. Nederl. Tooneelvereniging: „Verleden”; 7½ uur.

Vrijdag 16 Januari. Logezaal. Technologisch Gezelschap: Voordracht van den heer A. Spakler over: „De beetwortelsuiker-melasse in de nijverheid”; 8 uur.

DEN HAAG.

Vrijdag 9 Jan. Gebouw v. K. en W. Amst. Lyrisch tooneel: „Papageno”, 8 uur.

Schouwburg. Ned. Tooneel: „De Katakomben”, 8 uur.

Zaterdag 10 Jan. Pulchri Studio: Italiaansch feest, 8 uur.

Fransche Opera: „Hamlet”; 8 uur.

Gebouw v. K. en W. Vereenigde solisten van de Ned. Opera: „Paljas”, voorafgegaan door „Cavalleria Rusticana”, 7½ uur.

Zondag 11 Jan. Dierentuin: Matinee van het strijkorkest der kon. mil. kapel, onder leiding van N. A. Bouwman; 2½ uur.

Diligentia: Matinee van Starrenburg, Durieux en Kerrebijn; 2 uur.

Kunstkring: Matinee van Felicia van IJzeren, Voerman en Bolle; 2 uur.

Gebouw v. K. en W.: Voordrachtenmatinee van Otto Lamborg; 2 uur.

Dierentuin. Rott. tooneelgezelschap (van Eysden): „De tante van Charley”; 8 uur.

Maandag 12 Jan. Schouwburg: „l'Avare”; „Le dépit amoureux”, optreden van Coquelin aîné; 8 uur.

Woensdag 14 Jan. Gebouw v. K. en W. Mij. tot Bev. der Toonkunst: „La damnation de Faust”; 7½ uur.

Donderdag 15 Jan. Diligentia: Concert van Marie Reinderhoff—Hekker en Lucie Coenen; 8 uur.

Fransche Opera: „Messaline”, 8 uur.

ROTTERDAM.

Vrijdag 9 Jan. Grootte Schouwburg: „Opstanding”, 8 uur.

Vrijdag 9 en Maandag 12 Jan. Tivoli-Schouwburg: Voordrachtenavond van Otto Lamborg; 8 uur.

ADVERTENTIEN.

American „Lunch” Room,

Wagenstraat 143.

DEN HAAG.

Wagenstraat 143.

5 Minuten van het Hollandsche Spoor.

Diverse belegde BROODJES naar keuze 7½ cents.

PLAT DU JOUR
PLAT DU SOIR } 30-50 cts.

DINERS 80 cts. Restaurant à la carte den geheelen dag.

Duitsche Pilsener en Munchener Bieren $\frac{3}{10}$ Liter 10 cents.

OESTERSALON „BAVARIA”.

Puike Zeeuwsche Oesters.

Voor de levering van **puike groote Zeeuwsche Oesters** houd ik mij bij voortduring steeds aanbevolen.

APART OESTERSALON voor liefhebbers van dit heerlijk Zeebanket.

Mijn omzet in dit artikel is **groot** en is het daardoor mogelijk, steeds **puike** waar te leveren.

Aanbevelend,

L. PENNING,
Filiaal van The Continental Bodega Company.

H. H. STUDENTEN.

Iemand, met veel vrijen tijd en een duidelijke hand schrijvende, **vraagt**

Schrijfwerk op billijke condities.

Adres VAN LEEUWENHOEKSINGEL 50.

Bij Gebr. BELINFANTE te 's GRAVENHAGE is verschenen:

J. VAN DER BREGGEN.

Leidraad bij het oplossen van vraagstukken betrekking hebbende op de Differentiaalrekening.

Prijs f 2,50.

Oranje Limonade

van het Delftsche Scheikundig Laboratorium is steeds voorhanden bij

J. J. G. BOERE,

Telefoonnummer 188.

Hypolitusbuurt 2.

Café-Restaurant HOTEL CENTRAL.

Levering van Déjeuners, Diners, Soupers, Koude en Warme Schotels.

Uitstekende gelegenheid om te Dineeren ook bij abonnement.

Verschillende appartementen voor Vergaderingen.

Pilsener Urquell. Franziskaner Leistbräu.

G. M. VAN DE SEIJP Hz., Cuisinier.

Technische Boekhandel

J. WALTMAN J^R.

Binnenwatersloot 33.

De **STUDIEBOEKEN** door H.H.
Docenten aanbevolen zijn
STEEDS VOORRADIG.

Verkrijgbaar:**Teekenportefeuilles.**

Portefeuilles 100 × 75 cM.	f 2,25
„ met drie kleppen.	„ 3,20
Portefeuilles 150 × 100 cM.	„ 5,00
„ met drie kleppen.	„ 6,50
Portefeuilles, solider constructie, met rond handvat en sierlijk naambordje,	
101 × 76 cM. f 4,20.	150 × 100 cM. f 7,50
Idem met vier kleppen,	
101 × 76 cM. f 6,10.	150 × 100 cM. f 10,75

TEEKENBORDEN 100 × 150.

id. 100 × 75

id. 75 × 55.

Teekenhaken, Teekenschragen, Driehoeken, Mallen.**REKENLINIALEN.**

Maatstokken, Decimeters, Technische Inkten, Teekenpotlooden,
Verfschotels, Penseelen, Punaises, Gomelastiek.

DICTAATCAHIERS.**SCHETSBOEKEN.****PASSERDOOZEN**

systeem E. O. Richter & Co. tegen de door de fabrikanten vastgestelde
prijzen. **Een groote collectie dezer doozen en losse instrumenten is
voorradig.**

Technische Boekhandel

J. WALTMAN J^R.

Binnenwatersloot 33.